

**Виконавчий орган Київської міської ради(Київська міська
державна адміністрація)
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка**

**Інструкція
з охорони праці № 72
для водія автобуса**

Київ-2024

**Виконавчий орган Київської міської ради(Київська міська
державна адміністрація)
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка**

Затверджено
Наказ Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка
«02» 02 2024 р. № 112

**Інструкція № 72
з охорони праці для водія автобуса**

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

- 1.1. Дія даної інструкції поширюється на водіїв, які керують автобусом.
- 1.2. По даній інструкції водій інструктується перед початком роботи на підприємстві (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяців (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться до "Журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці"; в журналі після проходження інструктажу повинен бути підпис інструктуючого та водія.
- 1.3. За невиконання даної інструкції водій несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.
- 1.4. До роботи на автобусах та їх обслуговування допускаються водії, які мають посвідчення водія категорії "Д", пройшли медичне обстеження, вступний інструктаж з охорони праці, інструктаж на робочому місті та інструктаж з пожежної безпеки.
- 1.5. При оформленні водія на роботу за ним наказом по підприємству закріплюється певний автобус.
- 1.6. Після зарахування на роботу водій повинен прийняти автобус по акту та виконувати тільки ту роботу, яка дозволена керівництвом та по якій він проінструктований.
- 1.7. Без дозволу та інструктажу виконувати роботу, яка не входить в обов'язки водія, забороняється.
- 1.8. Водій повинен:
 - 1.8.1. Виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.

1.8.2. Виконувати тільки ту роботу, яка доручена керівником робіт та по якій проінструктований.

1.8.3. Не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці та правилам дорожнього руху.

1.8.4. Вміти надавати першу медичну допомогу потерпілим при нещасних випадках.

1.8.5 Вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння.

1.8.6. Не працювати при ремонті автобуса несправним інструментом або на несправному обладнанні.

1.9. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які можуть діяти на водія:

1.9.1. Конструктивні недоліки транспортних засобів.

1.9.2. Несправність транспортних засобів.

1.9.3. Порушення режиму праці та відпочинку.

1.9.4. Порушення правил дорожнього руху водіями та пішоходами.

1.9.5. Незадовільні метеорологічні, умови.

1.9.6. Ослаблення самоконтролю, непотрібний ризик.

1.9.7. Незадовільний психологічний клімат в колективі.

1.9.8. Термічні фактори (пожежі, перевірка наявності палива в баці з використанням відкритого полум'я, опіки парою, охолоджуючою рідиною із радіатора).

1.9.9. Злочинні дії пасажирів та інших осіб.

1.9.10. Підвищені рівні шуму і вібрації.

1.9.11. Підвищена температура і швидкість руху повітря в теплий період року.

1.9.12. Наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (вуглецю і азоту оксидів, акролеїну, вуглеводнів аліфатичних граничних, формальдегіду, метилмеркаптанів).

1.10. До робочого місця водія автобуса ставляться такі вимоги:
1.10.1. Огородження робочого місця водія в салоні автобуса, якщо воно передбачене, повинно бути в справному стані.

1.10.2. Вітрове та бокове скло не повинно мати тріщин та затемнень, не допускається використовувати додаткові предмети або наносити покриття, що обмежують оглядовість з місця водія, погіршують прозорість скла.

1.10.3. Бокові стекла повинні плавно пересуватись від ручки склопідйомних механізмів.

1.10.4. На сидінні та спинці сидіння не допускаються провали, рвані місця, виступи пружин та гострі кути; сидіння та спинка повинні мати справне регулювання, що забезпечує зручну посадку водія.

1.10.5. Ручки біля дверного прорізу, замки усіх дверей кабіни, а також привід керування дверима, сигналізація роботи дверей (відкрито, зачинено), аварійні виходи автобусів та пристрої приведення їх у дію повинні бути справними.

1.10.6. Рівень звуку в салоні автобусів не повинен перевищувати 60 дБА.

1.10.7. Санітарно-технічні засоби (вентиляція, опалювання, теплоізоляція, кондиціонування) повинні бути у робочому стані і забезпечувати підтримування в кабіні (салоні) параметрів мікроклімату згідно з встановленими нормами.

1.11. Органи керування автобусом повинні бути із справними ущільнювачами, що перешкоджають проникненню відпрацьованих газів до його кабіни (салону).

1.12. Системи живлення, мащення та охолодження повинні бути справними і не мати течі палива, масла, антифризу.

1.13. У відділеннях, призначених для пасажирів та водія, не повинно бути ніяких пристроїв та елементів паливної системи.

1.14. Розміщення елементів паливної системи повинно бути таким, щоб у разі витікання паливо попадало тільки на дорогу і повністю виключало можливість його попадання на елементи вихлопної системи.

1.15. Елементи і з'єднання системи випуску відпрацьованих газів повинні знаходитись у справному стані.

1.16. Вентиляція картера двигуна повинна працювати справно, не допускаючи прориву газів у підкапотний простір.

1.17. Стоянкова гальмівна система повинна забезпечувати нерухомий стан автобуса на шляху з уклоном не менше 23 %.

1.18. Диски коліс повинні надійно кріпитися на маточинах. Замкові кільця повинні бути справними і правильно встановлені на своїх місцях. Не допускається наявності тріщин та погнутості дисків коліс.

1.19. Технічний стан електрообладнання автобуса повинен забезпечувати пуск двигуна за допомогою стартера, безперебійне та своєчасне запалювання суміші у циліндрах двигуна, безвідмовну роботу приладів освітлення, сигналізації та електричних контрольних приладів, а також виключати можливість іскроутворення у проводах і затискачах. Усі проводи електрообладнання повинні бути укріплені і мати надійну непошкоджену ізоляцію, що виключає можливість їх обриву, перетирання, зношення або короткого замикання.

1.20. Запобіжники системи електрообладнання, що застосовуються для заміни спрацьованих, повинні відповідати технічним вимогам.

1.21. Акумуляторна батарея повинна бути надійно закріплена. Не допускається течі електроліту із моноблоку акумуляторної батареї.

1.22. Кожен автобус повинен бути забезпечений противідкатними упорами (не менше 2 шт.) для підкладання під колеса, а також медичною аптечкою, знаком аварійної зупинки (миготливим червоним ліхтарем), вогнегасниками (2 вогнегасника, один у кабіні водія, другий — в пасажирському салоні).

1.23. Двері кабін (салонів), капоти повинні бути із справними обмежувачами відкриття і фіксаторами відкритого та закритого положення.

1.24. Не допускається обладнання салону автобуса додатковими елементами конструкції, що обмежують вільний доступ до аварійних виходів.

1.25. Аварійні виходи повинні бути позначені та мати таблички з правилами їх використання.

1.26. Забороняється двері основних та аварійного (запасного) виходів утримувати у непрацездатному стані, заварювати, закривати на замки, болти тощо.

1.27. Підніжки, буфери, спеціальні площадки повинні мати незношену рифлену поверхню і бути надійно закріплені у місцях, передбачених конструкцією транспортного засобу.

1.28. Для запобігання виникнення пожежі на автобусі забороняється:

1.28.1. Проводити ремонт паливної системи при працюючому або гарячому двигуні, включеному запалюванні.

1.28.2. Залишати в кабінах і на двигуні забруднені маслом або паливом використані обтиральні матеріали.

1.28.3. Підігрівати двигун та інші агрегати відкритим вогнем, а також користуватися ним у безпосередній близькості від приладів системи живлення двигуна (у т.ч. від паливних баків).

1.28.4. Палити і користуватись відкритим вогнем при визначенні наявності палива у баці, а також при заправленні автомобілів із додаткових ємностей.

1.29. Для перевірки наявності палива в паливних баках слід застосовувати спеціальні лінійки, які виключають іскроутворення в результаті ударів, переносні світильники у вибухобезпечному виконанні та інші пристрої.

1.30. Власник не має право:

1.30.1. Примушувати водія (а водій не має права) виїжджати на лінію, якщо технічний стан автобуса або його обладнання не відповідають "Правилам дорожнього руху", "Правилам по охороні праці на автомобільному транспорті" та "Правилам технічної експлуатації рухомого складу автомобільного транспорту".

1.30.2. Направляти водія в рейс, якщо він не мав до виїзду відпочинку, передбаченого чинним законодавством про працю (відпочинок повинен бути не менше подвійної тривалості часу роботи в попередній відпочинку робочий день (зміну) з урахуванням перерви на відпочинок і харчування.

1.31. При травмуванні або захворюванні необхідно припинити роботу і доповісти механіку або звернутися в медпункт.

1.32. Заявка на перевезення людей автобусом подається за два дні до початку перевезення.

В заявці вказується кількість людей, маршрут руху, прізвище, ім'я, по батькові та посада відповідального за перевезення.

1.33. На кожний маршрут складається схема руху з вказівкою про небезпечні ділянки автомобільної дороги.

1.34. Водії, вперше працюючі на автобусах, повинні пройти стажування у встановленому порядку строком до 15 днів.

1.35. Водій автобуса повинен знати і вміти застосовувати правила надання першої медичної допомоги та правила користування вогнегасником (з урахуванням горіння різних речовин і матеріалів, наявних на автобусі).

1.36. При перевезенні людей призначається старший по автобусу.

1.37. При участі водія в технічному обслуговуванні та ремонті автобуса він повинен бути проінструктованим по інструкції слюсаря по ремонту автомобіля.

2. ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. При підготовці автобуса до виїзду на лінію необхідно перевірити:

2.1.1. Технічний стан автобуса, особливу увагу слід звернути на справність гальмової системи, кермового керування, приладів освітлення й сигналізації, шин, склоочисників, а також чи правильно встановлено дзеркало заднього огляду, чи видно номерні знаки, дію дверей та чистоту в салоні.

2.1.2. Перевірити відсутність течі палива, мастила, води.

2.1.3. Наявність інструменту та пристроїв, медичної аптечки, вогнегасників, противідкатних упорів, знака аварійної зупинки.

2.1.4. Заправку автомобіля паливом, мастилом, водою, рідиною для гальм, рівень електроліту в акумуляторній батареї.

2.2. Перед виїздом з гаража необхідно пройти медичний огляд та одержати підтвердження механіка про справність автобуса та інструктаж.

2.3. Виїзд автобуса на лінію з несправностями, які загрожують безпеці руху, заборонено.

2.4. Власник зобов'язаний випускати на лінію технічно справні транспортні засоби, укомплектовані згідно з п. 1.22, що підтверджується підписом у подорожньому листі особи, яка відповідальна за випуск автомобіля на лінію, та водія.

Старший по автомобілю, призначення якого проводиться наказом керівника, повинен пройти інструктаж по правилам безпеки при перевезенні людей.

2.5. Направляючи водія в рейс тривалістю більше 1 доби, власник зобов'язаний:

2.5.1. Перевірити укомплектованість автобуса необхідними пристроями, устаткуванням та інвентарем .

2.5.2. Повідомити водію (водіям) про режим праці та відпочинку.

2.5.3. Записати у подорожньому листі маршрут слідування з указанням місць тимчасового та тривалого відпочинку.

2.6. При направленні двох та більше автобусів в рейс для спільної роботи на строк більше двох діб власник зобов'язаний наказом призначити особу, яка відповідає за охорону праці. Виконання вимог цієї особи обов'язкове для всіх водіїв групи автомобілів.

2.7. При зупинці на відпочинок за межами населених пунктів особа, відповідальна за охорону праці, повинна здійснювати контроль за додержанням вимог безпеки праці.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. На лінії під час керування автобусом водій повинен мати при собі:

3.1.1. Посвідчення відповідної категорії на право керування автобусом, видане Державтоінспекцією.

3.1.2. Реєстраційний документ на транспортний засіб та шляховий (маршрутний) лист.

3.2. Виконувати вимоги правил дорожнього руху, вказівки регулювальників, світлофорів та дорожньо-сигнальних знаків.

3.3. Посадку й висадку пасажирів мають здійснювати з боку тротуарів або узбіччя дороги.

3.4. Не дозволяється перевозити в салоні більше пасажирів ніж мається місць.

3.5. Перед запуском двигуна необхідно переконатися, що автобус загальмований стоянковим гальмом, а важіль перемикання передач поставлений у нейтральне положення.

3.6. Запуск двигуна повинен робитися за допомогою стартера.

3.7. Забороняється здійснювати запуск двигуна шляхом буксирування автобуса та перемикання ланцюга живлення стартера.

3.8. Перед запуском двигуна автобуса, який підключений до системи підігрівання, необхідно відключити та від'єднати елементи підігрівання.

3.9. Перед початком руху водій автобуса повинен впевнитись, що всі пасажирів знаходяться в салоні, а двері повністю зачинені.

3.10. Під час руху водієві автобуса забороняється відволікатися сторонніми розмовами та іншими діями, які загрожують безпеці руху.

- 3.11. Раніше ніж почати рух з місця зупинки (стоянки) або виїхати з гаража, необхідно впевнитись, що це безпечно для робітників та інших сторонніх осіб, подати попереджувальний сигнал і лише після цього рушати з місця.
- 3.12. Перед подачею автобуса назад водій повинен переконатися, що його ніхто не обїжджає і поблизу немає людей або якихось перешкод.
- 3.13. Перед початком руху заднім ходом в умовах недостатнього огляду ззаду (при виїзді із воріт тощо) водій повинен попросити допомоги у сторонніх осіб.
- 3.14. Особи, які знаходяться в автобусі, зобов'язані виконувати вимоги водія з питань безпеки. При зупинці (стоянці) автобуса водій, залишаючи транспортний засіб, повинен вжити всіх заходів проти самовільного його руху: зупинити двигун, встановити важіль перемикачів передач в нейтральне положення, загальмувати автобус стоянковим гальмом.
- 3.15. Якщо автобус стоїть навіть на незначному уклоні, необхідно додатково підставити під колеса упорні колодки.
- 3.16. На спусках та підйомах, де спосіб постановки не регламентується засобами регулювання руху, транспортні засоби необхідно ставити під кутом до краю проїзної частини так, щоб виключити можливість їх самовільного руху.
- 3.17. Виходячи із салону автобуса, водій повинен попередньо переконатися у стані поверхні (наявність вибоїн, слизькості, сторонніх предметів тощо), а при виході на проїзну частину дороги — ще і у відсутності руху як у попутному, так і зустрічному напрямках. Під час ремонту автобуса на лінії водій зобов'язаний виконувати вимоги безпеки праці, які встановлені для слюсаря по ремонту автомобілів.
- 3.18. При відсутності у водія необхідних пристроїв та інструменту для безпечного виконання конкретного виду робіт ремонт забороняється.
- 3.19. При вимушеній зупинці автобуса на узбіччі або на краю проїзної частини дороги для проведення ремонту водій зобов'язаний включити аварійну світлову сигналізацію та установити знак аварійної зупинки або миготливий червоний ліхтар на відстані не ближче 20 м до транспортного засобу в населених пунктах та 40 м — за їх межами.
- 3.20. Забороняється допускати до ремонту автобуса на лінії сторонніх осіб (пасажирів тощо).
- 3.21. При вивішуванні автобуса на ґрунтовій поверхні необхідно вирівняти місце установки домкрата, підкласти під домкрат міцну дерев'яну підставку площею не менше 0,1 м або дошку.

3.22. Забороняється встановлювати домкрат на випадкові предмети.

3.23. При накачуванні шин у дорожніх умовах необхідно використовувати переносні запобіжні пристрої, запобіжну вилку відповідної довжини та міцності або покласти колесо замком вниз.

3.24. При перегріванні двигуна пробку радіатора можна відкривати тільки тоді, коли температура води (рідини) нижче 100° С, інакше при відкриванні пробки станеться викид киплячої рідини.

3.25. Пробку радіатора на гарячому двигуні необхідно відкривати у рукавицях або накривши її ганчіркою. Пробку слід відкривати обережно, не допускаючи інтенсивного виходу пари в сторону відкриваючого.

3.26. Для попередження випадків обмороження при усуненні несправностей зимою в дорозі слід працювати тільки у рукавицях. Забороняється торкатися до металевих предметів, деталей та інструменту руками без рукавиць.

3.27. При заправленні автобуса забороняється:

3.27.1. Палити та користуватися відкритим вогнем.

3.27.2. Проводити ремонтні та регулювальні роботи.

3.27.3. Заправляти автомобіль паливом при працюючому двигуні.

3.27.4. Допускати перелив та розлив палива.

3.27.5. Знаходження пасажирів у салоні.

3.28. Вибирати швидкість руху необхідно з урахуванням шляхових умов, оглядовості та видимості, інтенсивності та характеру руху транспортних засобів та пішоходів, особливостей та стану автобуса.

3.29. Швидкість руху в містах і населених пунктах не повинна перевищувати 50 км/год, а за межами (крім мікроавтобусів) — 80 км/год. У житлових і пішохідних зонах не більше 20 км/год.

3.30. У випадках, коли водій або особи, які знаходяться в автобусі, ставляться в умови небезпечні для їх життя та здоров'я, негайно припинити роботу і повідомити про це керівникові.

3.31. Водію забороняється:

3.31.1. Керувати автобусом у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних засобів.

3.31.2. Виїжджати на лінію в хворобливому стані або при такому ступені втомленості, який може вплинути на безпеку руху.

3.31.3. Спати і відпочивати в кабіні, салоні автобуса на стоянці при працюючому двигуні для обігріву кабінки.

3.31.4. Передавати керування автобусом стороннім особам.

3.31.5. Допускати проїзд в салоні автобуса осіб вище встановленої норми для даного типу автобуса.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Після повернення з лінії разом з механіком контрольно-технічного пункту перевірити автобус. При необхідності залишити заявку на поточний ремонт з переліком несправностей, які належать усуненню.

4.2. Якщо під час ремонту автобус залишається на козелках, перевірити їх стійкість.

4.3. Не залишатися на ніч в салоні автобуса.

4.4. Доповісти механіку (керівникові) про всі недоліки, які були під час роботи.

4.5. Зняти спецодяг, помити лице та руки теплою водою з милом, при можливості прийняти душ. Не мити руки в мастилі, бензині, гасі, не витирати їх брудним ганчір'ям.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Аварійна ситуація може виникнути в основному при дорожньо-транспортній пригоді.

5.2. У разі причетності до дорожньо-транспортної пригоди водій зобов'язаний:

5.2.1. негайно зупинити транспортний засіб і залишатись на місці пригоди.

5.2.2. увімкнути аварійну сигналізацію і встановити знак аварійної зупинки.

5.2.3. Не переміщати транспортний засіб і предмети, що мають відношення до пригоди.

5.2.4. Вжити можливих заходів для подання першої медичної допомоги потерпілим, викликати карету швидкої медичної допомоги, а якщо це неможливо, звернутися за допомогою до присутніх і відправити потерпілих до лікувального закладу.

5.2.5. У разі неможливості виконати дії, викладені в пункті 5.2.4, відвезти потерпілого до найближчого лікувального закладу своїм транспортним

засобом, попередньо зафіксувавши розташування слідів пригоди, а також положення транспортного засобу після його зупинки; у лікувальному закладі повідомити своє прізвище та номерний знак транспортного засобу (з пред'явленням посвідчення водія або іншого документа, який засвідчує особу реєстраційного документа на транспортний засіб) і повернутися на місце пригоди.

5.2.6. Повідомити про дорожньо-транспортну пригоду органи міліції, записати прізвища і адреси очевидців, чекати прибуття працівників міліції.

5.2.7. Вжити всіх можливих заходів для збереження слідів пригоди, огороження їх та організувати об'їзд місця пригоди.

5.2.8. До проведення медичного огляду не вживати без призначення медичного працівника алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до складу офіційно затвердженої аптечки).

5.3. Аварійна ситуація при проведенні технічного обслуговування чи ремонті може виникнути у разі падіння вивішеного автобуса, падіння з висоти, ураження електричним струмом та інше.

5.4. При виникненні такої ситуації слід негайно припинити роботу, виключити обладнання, огородити небезпечну зону, не допускати до неї сторонніх осіб.

5.5. Повідомити про те, що сталося, керівника робіт.

5.6. Якщо є потерпілі — надати їм першу медичну допомогу; при необхідності викликати швидку допомогу.

5.7. При виникненні пожежі повідомити в пожежну охорону, керівнику робіт і приступити до гасіння пожежі. При загорянні одягу необхідно передусім загасити полум'я підручним матеріалом. При цьому неможна накривати потерпілого з головою, щоб уникнути опіку дихальних шляхів і отруєння токсичними продуктами горіння.

5.8. При вимушеній зупинці автомобіля на узбіччі або на краю проїжджої частини дороги для проведення ремонту водій зобов'язаний включити аварійну світлову сигналізацію, одягнути сигнальний жилет і встановити знак аварійної зупинки або миготливий червоний ліхтар на відстані не ближче 20 м до транспортного засобу в населених пунктах та 40 м - за їх межами.

5.9. При вимушеній зупинці на залізничному переїзді водій автомобіля зобов'язаний висадити людей і негайно вжити всіх заходів для звільнення переїзду і зупинки поїзда.

Якщо автомобіль не вдається видалити з переїзду, то водій автомобіля повинен:

- послати двох людей вздовж шляхів в обидва боки на 1000 м від переїзду (якщо одного, то у бік гіршої видимості шляху), пояснивши порядок подачі сигналу зупинки машиністу поїзда, що наближається; сигналом зупинки служить круговий рух руки: вдень - з клаптем яскравої матерії або будь-яким добре видимим предметом, вночі - факелом або ліхтарем;

- залишатися біля автомобіля і подавати сигнали загальної тривоги серіями з одного довгого і трьох коротких звукових сигналів;

- бігти назустріч поїзду (локомотиву, дрезині) при його появі, подаючи сигнал зупинки.

Директор автогосподарства



Євген РЕЗАНЕНКО

УЗГОДЖЕНО:

Інженер з охорони праці



Сергій КОВАЛЬ

Помічник ректора з правових та кадрових питань



Юлія ДАЦЕНКО